

*Левчак К.С., Кондратюк М. О.,
студенти 4-го курсу
групи ЕО-34
Житомирського державного технологічного університету
м. Житомир, вул. Чуднівська, 103, Україна*

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

За останні роки в усіх країнах Європи склалася впевненість у необхідності інтегрованого розгляду питань екологічного управління. Європейський Союз розглядає екологічну безпеку, яка є частиною національної безпеки кожної держави, як важливу складову загальноєвропейської стабільності. Тому, охорона навколишнього середовища визначена пріоритетним напрямком співпраці між Україною та Європейським Союзом.

Це перш за все стосується оцінки впливу на довкілля та видачі дозволів на природокористування, коли до уваги беруться всі компоненти довкілля, замість ізольованого їх розгляду, та всі види антропогенних впливів на їх стан, джерелами яких є всі галузі виробництва.

В Україні у сфері стратегічного планування та управління переважає галузевий підхід, для якого нетиповим є включення екологічних аспектів у галузеві стратегії та програми. Стратегічне планування розвитку країни не орієнтоване на планування збалансованого розвитку. При цьому планування розвитку галузевих політик майже не враховує третю складову збалансованого розвитку – екологічну.

В Україні процес інтеграції екологічної політики розглядали переважно як процес «екологізації», під яким розуміли постійне і послідовне запровадження правових, економічних, технічних, технологічних і управлінських рішень, які дають змогу підвищувати ефективність використання природних ресурсів, поліпшувати чи зберігати якість довкілля

Інтеграція екологічної політики – це координація на ранньому етапі галузевих і природоохоронних завдань з метою пошуку можливостей їх взаємного підсилення або визначення природоохоронних пріоритетів там, де це необхідно. Інтеграція екологічної політики забезпечує низку переваг:

1. З'являється можливість розглядати екологічні питання не час від часу, а постійно шляхом забезпечення обов'язкового розгляду їх у процесі формування будь-якої галузевої політики.

2. З'являється можливість узгодження екологічної політики з галузевими політиками. Зокрема, екологічних цілей легше можна досягти шляхом використання альтернативних інструментів, особливо ринкових, наприклад, поєднуючи допомогу фермерам із необхідністю дотримання ними вимог екологічного законодавства.

3. У разі, якщо екологічна та галузева політики конфліктують, інтеграція екологічної політики має допомогти переорієнтувати галузеву політику, запобігаючи екологічним збиткам і спрямовуючи галузь у напрямі збалансованого розвитку.

4. Інтеграція екологічної політики допомагає забезпечити узгодженість на різних рівнях прийняття рішень, що є характерною особливістю належного управління. Чим більш інтегрованими та взаємодоповнюючими є галузеві політики, тим більш дієвою (і економічно ефективною) буде їх реалізація.

5. Заходи з інтеграції екологічної політики мають також забезпечувати прозорість і участь громадськості шляхом відкритого прийняття рішень із залученням широкого кола заінтересованих сторін та експертів.

В Україні інтегрований підхід до екологічного управління ще не реалізовано через відсутність відповідної законодавчої та нормативної бази.

Україна зацікавлена розвивати подальше співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища за такими напрямками:

- глобальні зміни клімату;
- управління водними ресурсами, зокрема Чорного моря;
- відновлювана енергетика та енергоефективність.

Україною вже підписано Декларацію Міністрів щодо спільних дій у сфері захисту природних ресурсів у регіоні, укладено Меморандум про взаєморозуміння між Дунайською і Чорноморською комісіями. Також вирішуються питання тісної взаємодії України з країнами-членами ЄС з питань змін клімату та питання участі ЄС в реалізації природоохоронних програм в Чорноморському та Дунайському регіоні.

Так, протягом останніх років прийнято ряд законів щодо поводження з токсичними відходами, підвищення безпеки, охорони атмосферного повітря та інші нормативно-правові акти. Однак, механізми реалізації заходів щодо інтеграції України до ЄС, зокрема адаптації національного законодавства в галузі охорони навколишнього середовища до законодавства ЄС, потребують удосконалення та значного фінансування.

Заходи щодо інтеграції України до Європейського Союзу в галузі охорони навколишнього середовища здійснюються шляхом розвитку двостороннього та багатостороннього співробітництва з країнами-членами ЄС, міжнародними організаціями. в тому числі з ЄС в рамках програми ТАСІС, з країнами центральної та східної Європи, країнами Чорноморського регіону та країнами Балтії. Співробітництво із зазначеними

країнами та організаціями спрямовано на охорону водних ресурсів, в тому числі акваторії Чорного моря, річок Дунай, Дніпро; оновлення та модернізацію споруд і технічного обладнання водоканалів; впровадження загальноєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття; розвиток регіональної системи управління промисловими відходами в Україні; захист ґрунтів; покращання технологій спалювання; енергозбереження; усунення ризиків стосовно накопичення пестицидів тощо.

Характер та рівень співробітництва Україна - ЄС, та загалом перспектива української євроінтеграції, зокрема в галузі охорони навколишнього середовища, залежатимуть від внутрішніх трансформацій в Україні, від створення умов для стабільного економічного розвитку, фінансового забезпечення та узгодження дій, зокрема органів виконавчої влади в реалізації заходів щодо інтеграції України до ЄС.

Висновки. Інтеграція екологічної політики в інші види політики є одним із ключових стратегічних шляхів сприяння збалансованому розвитку, оскільки така інтеграція створює відповідні умови для узгодження екологічної політики з галузевими політиками, досягнення скоординованості на різних рівнях прийняття рішень і забезпечення прозорості та участі громадськості у формуванні та реалізації екологічної політики. В ЄС принцип інтеграції екологічної політики був закріплений у Договорі про створення ЄС і реалізується в програмах і планах дій з охорони довкілля та Кардіфських стратегіях інтеграції екологічних аспектів у галузеві політики. В Україні питання інтеграції екологічної політики знайшли своє відображення в Стратегії державної екологічної політики та Національному плані дій з охорони навколишнього природного середовища, але на практиці мають обмежений характер через існування різноманітних бар'єрів на рівні законодавства, стратегічного планування, фінансування, традицій управлінської діяльності та створення відповідних інституцій. Необхідність виконання положень Директив ЄС, спрямованих на інтеграцію екологічної політики в інші галузеві політики, має сприяти впровадженню принципу інтеграції екологічної політики в систему державного управління в Україні. Основними інструментами інтеграції екологічної політики є інструменти планування, оцінка впливу на навколишнє середовище, стратегічна екологічна оцінка, системи екологічного менеджменту, ринкові та економічні інструменти.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі стану і перспектив інтеграції екологічної політики в галузеві політики, насамперед в енергетичну, сільськогосподарську та транспортну політики.